

УДК378.147=111:37.035.7

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ АНГЛІЙСЬКОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА МАТЕРІАЛІ БРИФІНГІВ

Олізько Ю. М.

juliukraineKyiv@gmail.com

Національний технічний університет України

“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”

Дата надходження 26.04.2018. Рекомендовано до друку 28.05.2018.

Анотація. У статті запропоновано методику навчання студентів технічних закладів вищої освіти англійського монологічного мовлення на матеріалі брифінгів. Виокремлено різновиди брифінгів. Конкретизовано складники змісту професійно орієнтованого навчання студентів англійського монологічного мовлення. Уточнено етапи, наведено приклади вправ до кожної групи.

Ключові слова: технічний заклад вищої освіти, англійське монологічне мовлення, технічний брифінг, прес-брифінг, бізнес-брифінг, зміст навчання.

Олізько Ю. М. Национальный технический университет Украины “Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского”

Обучение студентов технических вузов английской монологической речи на материале брифингов.

Аннотация. В статье предложена методика обучения студентов технических вузов английской монологической речи на материале брифингов. Выделены разновидности брифингов. Конкретизированы компоненты содержания профессионально ориентированного обучения студентов английской монологической речи. Уточнены этапы обучения, приведены примеры упражнений к каждой группе.

Ключевые слова: технический вуз, английская монологическая речь, технический брифинг, пресс-брифинг, бизнес-брифинг, содержание обучения.

Olizko Y. National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

Teaching technical students English monologue using briefings

Abstract. Introduction. The problem of teaching Ukrainian students professionally oriented English monologue has been researched for a long time. Such important aspects as learning styles, individualization, creativity were considered. Different methodologies for different professions were theoretically substantiated, developed and experimentally verified. Among the latest ones are methodologies for technical workers, economists, physicians, mathematicians. However, the professional requirements for different positions are changing a lot. Technical workers are more often engaged in technical public communication. Briefing is a common form of communication where new technologies, designs, and products are presented. Delivering scientific information at the briefings requires special knowledge. Thus it is necessary to know the structure of the briefing, appropriate body language, interests of the audience, the ability to avoid common communication problems, use slides effectively in order to keep the audience's attention etc. **Purpose.** To apply the existing methodology of using briefings for teaching technical students. **Methods.** Analysis, synthesis, induction, deduction, questionnaire. **Results.** Main topics and roles for teaching technical students English monologue speech have been defined. Among the most common topics are *green engineering, new technologies, improving human health, scientific research, successful career etc.*; typical roles are *technician, engineer, director, businessman, business partner, founder, manager, investor, project manager, technologist, chief, subordinate, journalist, designer, consultant, secretary, representative of an organization or a company, guest, senior official, advisor, expert, deputy etc.* Two main stages of teaching have been specified and subsystem of exercises was developed. The subsystem contains five groups of exercises: 1) to get knowledge about briefings and their types, 2) to practice pronunciation, grammar, vocabulary, 3) to create structure of the briefing, 4) to create a mini monologue according to the situation 5) to present briefing. **Conclusions.** *Technical briefings, press briefings and business briefings* are new and efficient forms of communication which can be effectively used for teaching technical students English monologue.

Key words: technical university, English monologue, technical briefing, press briefing, business briefing, content of teaching.

Актуальність теми зумовлена зростанням ролі іншомовного професійно спрямованого монологічного мовлення (ММ) висококваліфікованих фахівців, котрі співпрацюють з іноземними партнерами, беруть участь в англійських брифінгах, навчаються за кордоном тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Навчанню ММ науковцями приділено значну увагу: Л.В. Бондар (2012) розробила методику навчання французького професійно спрямованого ММ студентів технічних спеціальностей з урахуванням їхніх навчальних стилів; Н.Д. Соловйова займалася проблемою індивідуалізованого навчання англійського фахового ММ (Соловьева, 1990); І.А. Федорова (2006) розглядала навчання майбутніх економістів-міжнародників англійського ММ; Н.Р. Петранговська (2005) досліджувала навчання студентів фізико-математичних факультетів професійно спрямованого англійського монологу-міркування; Н.Л. Драб (2005) розробила методику навчання майбутніх економістів німецькомовного монологу-презентації; Ю.С. Авсюкевич (2009) досліджувала навчання презентації англійською мовою студентів економічних спеціальностей; А.П. Литнева (Лытнева, 1992) створила систему вправ для навчання англійського ММ на основі засобів масової інформації в технічному закладі вищої освіти; С.Е. Кіржнер (2009) розробила методику навчання майбутніх юристів усного професійно спрямованого англійського ММ з використанням автентичної відеофонограми та інші.

Однак посилення ролі брифінгів в іншомовному спілкуванні фахівців, необхідність здійснювати монологічні висловлювання вищого продуктивного рівня, залучення більшої кількості умовно-комунікативних і комунікативних вправ підтверджують необхідність розроблення методики навчання студентів технічних закладів вищої освіти ММ на матеріалі брифінгів.

Мета статті. Ми вже пропонували методику навчання курсантів англійського ММ на матеріалі військових брифінгів (Несин, 2013). Наразі ми передбачаємо залучити брифінги для навчання в технічних закладах вищої освіти, незалежно від спеціальності студентів.

Основні результати дослідження. Застосуванню цієї методики сприяє методична цінність брифінгів, зокрема їхня відповідність критеріям автентичності, ситуативності, доступності, професійної орієнтованості, соціокультурної цінності, новизни тощо. На особливу увагу заслуговує критерій міждисциплінарності, адже добирання брифінгів урахує міжпредметні зв'язки із навчальними дисциплінами професійної й практичної підготовки технічних фахівців. Окрім уже згаданих військових, визначено й інші види брифінгів: *технічні брифінги (Techbriefing; Technical presentations)*, *бізнес-брифінги* (Jones, 2018), *прес-брифінги* (press briefing за словниками Cambridge й Collins) тощо, які також потребують докладного аналізу, зокрема лінгвометодичного.

Як нами доведено раніше (Несин, 2013), навчання ММ на матеріалі брифінгів уможливує моделювання реальних умов комунікації, використання елементів драматизації й гумору, застосування вправ із режимом роботи в міні-групах і парах, оптимальний вибір способу ознайомлення студентів із брифінгом (пояснення з використанням презентації й відеоматеріалів або евристична бесіда й виконання спеціальних вправ).

Контекстом навчання слугує особистісно-діяльнісний підхід. Саме він уможливує розвиток творчих здібностей студентів, спонукає їх до пошуку нових нестандартних рішень. Аналіз проблем брифінгів сприяє розвитку у студентів інтересу, ініціативності й самостійності. Обговорення конкретних ситуацій брифінгів стимулює продукування студентами оцінних суджень.

Брифінг є реальною комунікативною ситуацією, в якій студенти знайомляться з вербальною й невербальною поведінкою фахівців певної сфери, поглиблюють свої мовні знання, вдосконалюють мовленнєві навички й уміння, розширюють свій світогляд, знайомляться з відмінністю в культурах тощо. В навчальних умовах цьому сприяють спеціально розроблені вправи, робота в парах і мінігрупах.

Зміст навчання добирається згідно з відомим у методиці навчання іноземних мов алгоритмом В.Л. Скалкина. Його модель послідовного добирання змісту навчання допомагає визначити сферу

спілкування фахівців – *професійну*, в межах якої визначаються соціально-комунікативні ролі: *технічний спеціаліст, інженер, директор, підприємець, бізнес-партнер, засновник компанії, керівник, інвестор, менеджер проекту, технолог, начальник, підлеглий, журналіст, дизайнер, консультант, секретар, представник організації або компанії, запрошений гість, високопосадовець, радник, експерт, депутат* тощо.

Реалізація мовленнєвих дій студентів у межах визначених ролей здійснюється в *професійних ситуаціях і темах*, дібраних на основі аналізу кваліфікаційних вимог до професійної підготовки випускника технічного закладу вищої освіти. Прикладами типових комунікативних ситуацій є: *технічний брифінг про будівництво нової споруди, новий продукт, ідею або послугу, нову технологію, випуск оновленої версії приладу, нове дослідження, прес-брифінг нового обладнання* тощо; професійних тем – *“New technologies and innovation”, “Advanced systems”, “Promoting green engineering”, “Upgrading infrastructure”, “Applying STEM”, “Improving our health and well-being”* тощо.

Визначені теми є орієнтиром для добирання *зразків* брифінгів для навчання студентів технічного закладу вищої освіти англійського ММ, під час якого (добирання) урахувались критерії *автентичності, ситуативності, інформативності, новизни, цілісності, зв'язності, соціокультурної й методичної цінності, розвивального потенціалу* тощо. Також брифінги добирались відповідно до частотності їх застосування в професійній сфері.

З метою розроблення ефективної підсистеми вправ використовуються критерії добирання *лексичного матеріалу* – професійна спрямованість, семантична цінність, частотність, сполучуваність, словотвірна й стройова здатності; *граматичного матеріалу* – необхідність у реалізації ефективного брифінгу, зразковість, граматичний запас студентів технічного закладу вищої освіти; *фонетичного матеріалу* – частотність, відповідність потребам спілкування студентів і нормативність.

Останніми добираються необхідні для реалізації брифінгу знання, навички й уміння. Так, студенти мають володіти знаннями соціокультурної поведінки технічних фахівців різних країн, структурою брифінгу, способами використання невербальних засобів мовлення, уникнення конфліктів, взаємодії з аудиторією тощо.

На основі дібраного змісту навчання технічних фахівців розробляється підсистема вправ, яка переважно містить умотивовані умовно-комунікативні й комунікативні вправи. Для сприйняття інформації й репродукування в певній комунікативній ситуації виконуються переважно репродуктивні й рецептивно-репродуктивні вправи; для продукування брифінгу – рецептивно-продуктивні й продуктивні вправи.

У значній кількості вправ студентам необхідно виконувати певну роль у професійній комунікативній ситуації. Відповідно до способу організації в пропонованій нами методиці використовуються фронтальні, парні, індивідуальні вправи, в міні-групах, у групі.

Відповідно до критерію наявності / відсутності опор використовуються опори, розроблені як викладачем, так і студентами (слайди до брифінгів, схеми, мапи тощо). Кількість штучно створених вербальних і невербальних опор (підстановчі таблиці, структурно-мовленнєві схеми, ключові слова, ілюстрації тощо) поступово зменшується. Щодо функцій, то пропоновані вправи виконують як навчальну, так і контрольну функції.

Методика навчання ММ на матеріалі брифінгів передбачає підготовчий та основний етапи й уможливує вдосконалення процесів набуття знань, формування навичок і розвитку вмінь англійського ММ. Основний етап уміщує два підетапи: на першому розвиваються вміння самостійно укладати міні-монолог на основі мовленнєвої ситуації брифінгу за допомогою штучно створених опор, на другому – продукувати власні брифінги із застосуванням природних опор.

До розробленої підсистеми входить п'ять груп вправ: 1) для набуття знань про брифінги та їхні види; 2) для формування фонетичних, лексичних і граматичних навичок ММ; 3) для

формування навичок структурувати брифінг відповідно до його виду; 4) для розвитку вмінь самостійно створювати міні-монолог відповідно до ситуації спілкування; 5) для розвитку вмінь створювати брифінг.

Проілюструємо підготовчий етап, на якому виконуються перші три групи вправ, перша з яких спрямована на набуття технічними спеціалістами знань про брифінги та їхні види.

Вправа 1. *Мета* – набуття студентами знань про правильну невербальну поведінку під час проведення брифінгу.

Режим виконання: груповий.

Спосіб контролю: з боку викладача.

Завдання: а) Explain whether the body language of the briefers in the pictures is appropriate or inappropriate for delivering a briefing? Why?

б) Which body language shows dominance, nervousness, tense, distracts the listeners, look unwelcoming etc. What are the right ways to use our body language while speaking?

Вправа 2. *Мета* – набуття студентами знань про види брифінгів.

Режим виконання: груповий.

Спосіб контролю: з боку викладача.

Завдання: Identify the type of the briefing with the help of the abstract. Discuss your ideas with your partner.

Друга група вправ спрямована на формування фонетичних, лексичних і граматичних навичок ММ.

Вправа 3. *Мета* – засвоєння форми й значення нових фахових лексичних одиниць.

Режим виконання: в міні-групах.

Спосіб контролю: з боку викладача.

Завдання: а) Put a set of cards face down in a pile. Work in mini groups.

Player one: take the top card and don't show it to anybody. Complete the sentence to describe the item in the picture.

Players: guess the word. The player who guesses the item correctly wins the card. If no-one guesses, the card goes to the bottom of the pile. The next player takes the card. The winner is the person with the most cards at the end of the game.

б) Choose a mini group leader.

Mini group leader: ask the group to write down words they remember. Brief the group on the result of the game:

- the most successful players;
- the most difficult words.

Третя група вправ передбачає формування навичок структурувати брифінг відповідно до його виду.

Вправа 4. *Мета* – оволодіння навичками структурувати брифінг.

Режим виконання: індивідуальний.

Спосіб контролю: з боку викладача.

Завдання: а) You are participating in an international technical training. To prepare your own tech briefing for tomorrow, read the example you received on the card.

b) Think of the headline for the briefing. Suggest suitable opening and closing paragraphs.

d) Underline the words of the briefing that best summarize the main idea of each paragraph. Draw up a plan for the briefing.

Четверта група вправ спрямована на розвиток умінь самостійно створювати міні-монолог відповідно до ситуації спілкування.

Вправа 5. *Мета* – вчити продукувати міні-монолог з використанням вербальних опор.

Режим виконання: у міні-групах.

Спосіб контролю: з боку викладача.

Завдання: Your teacher is your technical advisor. Give your technical advisor the explanation to the following facts. Work in mini groups. The mini group whose reasons are more technical creative and trustworthy wins.

– *Business experts – the Dragons invested in my technical idea last year*

– Two sailors on 9 June didn't have time to send a radio message as their boat sank quickly but they were rescued 80 minutes later

– *A bag fell off the boat far away from the coast. We didn't see where it happened but it was found*

– *Every day he watched insects flying around room*

– She saw outline of bones of her hand on wall

– *Nike's sustainability strategy includes: rejecting toxins, slashing water use, and reducing waste*

(From Nike Brief Sample)

П'ята група вправ спрямована на розвиток умінь створювати брифінги різних видів.

Вправа 6. *Мета* – вчити продукувати технічний брифінг.

Режим виконання: індивідуальний і груповий.

Спосіб контролю: з боку викладача та взаємоконтроль.

Завдання: *Student A.* You are a Tesla Product Architect presenting a new self-driving technology. Brief your business partners about how the technology works, what are the problems, the results of testing and benefits for logistics.

Student B. You are a Tesla business partner. Complete the evaluation form for the briefing. Prove your evaluation and give advice on how to improve the briefing.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, професійне ММ часто реалізується в межах прес-, бізнес- і технічних брифінгів, які присвячені конкретному фаховому питанню й відбуваються у лаконічній, переважно монологічній формі.

Навчання студентів технічних закладів вищої освіти англійського ММ на матеріалі брифінгів передбачає два етапи: підготовчий та основний. На підготовчому етапі студенти набувають знань про брифінги й їхні види, оволодівають навичками структурувати брифінги відповідно до їхніх видів, активізують лексико-граматичний матеріал й удосконалюють інтонаційні навички. На основному етапі студенти оволодівають уміннями укладати міні-монологи й брифінги.

Перспектива подальших наукових розвідок передбачає дослідження навчання студентів технічних закладів вищої освіти англійського діалогічного мовлення й інших видів мовленнєвої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

- Авсюкевич, Ю. С. (2009). *Методика навчання презентації англійською мовою студентів економічних спеціальностей* (Автореферат кандидатської дисертації). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Бондар, Л. В. (2012). *Методика навчання французького професійно спрямованого монологічного мовлення студентів технічних спеціальностей з урахуванням їх навчальних стилів* (Автореферат кандидатської дисертації). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Драб, Н. Л. (2005). *Навчання майбутніх економістів іномовного професійно спрямованого монологічного мовлення (монологу-презентації німецькою мовою)* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Кіржнер, С. Е. (2009). *Навчання майбутніх юристів усного професійно спрямованого англійського монологічного мовлення з використанням автентичної відеофонограми* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Лытнева, А. П. (1992). *Обучение устным монологическим высказываниям на основе материалов средств массовой информации в техническом вузе (I и II ступени обучения англ. языку)* (Кандидатская диссертация). Киев.
- Несин, Ю. М. (2013). *Навчання майбутніх офіцерів англомовного монологічного мовлення на матеріалі військових брифінгів* (Автореферат кандидатської дисертації). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Петранговська, Н. Р. (2005). *Навчання студентів фізико-математичних факультетів професійно спрямованого монологу-міркування на основі англомовних фахових автентичних аудіо текстів* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Соловьева, Н. Д. (1990). *Индивидуализированное обучение устной иноязычной монологической речи по специальности в неязыковом вузе (2 этап, английский язык)* (Кандидатская диссертация). Киев.
- Федорова, І. А. (2006). *Навчання майбутніх економістів-міжнародників професійно спрямованого англомовного монологу-повідомлення* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Jones, J. (2018). *How Do I Write a Business Brief?* Retrieved from : <http://smallbusiness.chron.com/write-business-brief-3126.html>.
- Techbriefing (2018). *Camber in business for business*. Retrieved from: <https://www.winstonsalem.com/technology-development/tech-briefing>.
- Technical presentations. Item 226 Н. Toastmasters international advanced communication series. p. 6-7.

REFERENCES

- Avsiukevych, Yu. S. (2009). *Metodyka navchannia prezentatsii anhlijs'koiu movoiu studentiv ekonomichnykh spetsial'nostej* (Avtoreferat kandydats'koi dysertatsii). Kyivs'kyj natsional'nyj lnhvistychnyj univrsytet, Kyiv, Ukraina.
- Bondar, L. V. (2012). *Metodyka navchannia frantsuz'koho profesijno spriamovanoho monolohichnoho movlennia studentiv tekhnichnykh spetsial'nostej z urakhuvanniam ikh navchal'nykh styliv* (Avtoreferat kandydats'koi dysertatsii). Kyivs'kyj natsional'nyj lnhvistychnyj univrsytet, Kyiv, Ukraina.
- Drab, N. L. (2005). *Navchannia majbutnikh ekonomistiv inshomovnoho profesijno spriamovanoho monolohichnoho movlennia (monolohu-prezentatsii nimets'koiu movoiu)* (Kandydats'ka dysertatsiia). Kyivs'kyj natsional'nyj lnhvistychnyj univrsytet, Kyiv, Ukraina.

- Kirzhner, S. E. (2009). Navchannia majbutnikh iurystiv usnoho profesijno spriamovanoho anhlijs'koho monolohichnoho movlennia z vykorystanniam avtentychnoi videofonohramy (Kandydats'ka dysertatsiia). Kyivs'kyj natsional'nyj lnhvistychnyj universytet, Kyiv, Ukraina.
- Lytneva, A. P. (1992). Obuchenie ustnym monologicheskim vyskazyvanijam na osnove materialov sredstv massovoj informacii v tehničeskom vuze (I i II stupeni obuchenija angl. jazyku) (Kandidatskaja dissertacija). Kiev.
- Nesyn, Yu. M. (2013). Navchannia majbutnikh ofitseriv anhlovnoho monolohichnoho movlennia na materialy vijs'kovykh bryfihiv (Avtoreferat kandydats'koi dysertatsii). Kyivs'kyj natsional'nyj lnhvistychnyj universytet, Kyiv, Ukraina.
- Petranhova, N. R. (2005). Navchannia studentiv fizyko-matematychnykh fakul'tetiv profesijno spriamovanoho monolohu-mirkuvannia na osnovi anhlovnykh fakhovykh avtentychnykh audio tekstiv (Kandydats'ka dysertatsiia). Kyivs'kyj natsional'nyj lnhvistychnyj universytet, Kyiv, Ukraina.
- Solov'eva, N. D. (1990). Individualizirovanoe obuchenie ustnoj inozazychnoj monologicheskoj rechi po special'nosti v nejazikovom vuze (2 jetap, anglijskij jazyk) (Kandidatskaja dissertacija). Kiev.
- Fedorova, I. A. (2006). Navchannia majbutnikh ekonomistiv-mizhnarodnykh profesijno spriamovanoho anhlovnoho monolohu-povidomlennia (Kandydats'ka dysertatsiia). Kyivs'kyj natsional'nyj lnhvistychnyj universytet, Kyiv, Ukraina.
- Jones, J. (2018). How Do I Write a Business Brief? Retrieved from : <http://smallbusiness.chron.com/write-business-brief-3126.html>.
- Techbriefing (2018). Camber in business for business. Retrieved from: <https://www.winstonsalem.com/technology-development/tech-briefing>.
- Technical presentations. Item 226 H. Toastmasters international advanced communication series. p. 6-7.